

مقاله پژوهشی

تأثير فناوری اطلاعات (IT) بر بهبود فرآیندهای حسابداری و مدیریت

Doi: 10.30508/kdip.2025.530467.1145

زهره سلطانیان

۱- عضو هیات علمی گروه حسابداری، مؤسسه آموزش عالی عطار، مشهد، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۳/۲۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۳/۰۱

صفحه: ۳۹ - ۳۰

چکیده

هدف این پژوهش بررسی نقش و تأثیر فناوری اطلاعات (IT) بر بهبود فرآیندهای حسابداری و مدیریت در سازمان‌ها و شرکت‌های ایرانی است. با توجه به گسترش روزافزون سیستم‌های اطلاعاتی و نیاز به تصمیم‌گیری‌های دقیق و سریع، استفاده از فناوری‌های نوین اطلاعاتی در سیستم‌های مالی و حسابداری بیش از گذشته ضرورت یافته است. پژوهش حاضر با استفاده از رویکردی توصیفی-تحلیلی و روش پیمایشی، داده‌های مربوط به ۲۰۰ نمونه را از طریق پرسشنامه لیکرت ۵ درجه‌ای گردآوری کرده و به تحلیل آن‌ها با بهره‌گیری از مدل‌های رگرسیون چندگانه پرداخته است. نتایج حاصل از تحلیل‌های آماری حاکی از آن است که فناوری اطلاعات تأثیر مثبت و معناداری بر تمامی ابعاد مذکور دارد. همچنین به‌کارگیری سیستم‌های حسابداری مکانیزه و نرم‌افزارهای ERP باعث افزایش دقت، سرعت، و شفافیت گزارش‌های مالی شده و فرآیند تصمیم‌گیری مدیران را نیز بهبود بخشیده است. علاوه بر این، تحول دیجیتال، امکان تجزیه و تحلیل مالی در زمان واقعی را فراهم کرده و نگرانی‌های مربوط به امنیت سایبری را نیز به همراه دارد. از سوی دیگر، فناوری‌های نوظهور مانند یادگیری ماشین و بلاک‌چین می‌توانند به بهبود یکپارچگی مالی و کاهش خطر تقلب کمک کنند. با این حال، چالش‌هایی مانند حریم خصوصی و نیاز به زیرساخت‌های فنی مناسب نیز مطرح است. در نهایت، این مقاله بر اهمیت سرمایه‌گذاری در فناوری اطلاعات و آموزش کارکنان به‌منظور بهره‌برداری مؤثر از این فناوری‌ها تأکید می‌کند. استفاده بهینه از فناوری اطلاعات نه تنها می‌تواند به بهبود کارایی سازمان‌ها منجر شود، بلکه به افزایش اعتماد ذینفعان و بهبود تصمیم‌گیری‌های مدیریتی نیز کمک می‌کند. این تحقیق به‌عنوان یک راهنمای عملی برای سازمان‌ها در راستای پیاده‌سازی و بهبود سیستم‌های حسابداری مدرن ارائه می‌شود.

کلمات کلیدی: فناوری اطلاعات، سیستم اطلاعات حسابداری، شفافیت مالی، گزارشگری مالی.

۱- مقدمه

تأثیر فناوری اطلاعات بر بهبود فرآیندهای حسابداری و مدیریت به عنوان یکی از موضوعات کلیدی در دنیای تجارت مدرن مطرح شده است. با پیشرفت سریع تکنولوژی و گسترش ابزارهای دیجیتال، سازمان‌ها ناگزیر به پذیرش این فناوری‌ها برای افزایش کارایی و دقت در عملیات خود هستند. فناوری اطلاعات موجب بهبود سرعت و دقت در جمع‌آوری، پردازش و تحلیل داده‌های مالی می‌شود که این امر به تصمیم‌گیری‌های مدیریتی آگاهانه‌تر کمک می‌کند (سوزان، سودراجات و دائوب، ۲۰۲۰). استفاده از نرم‌افزارهای حسابداری پیشرفته، به حسابداران و مدیران این امکان را می‌دهد که به اطلاعات مالی به‌روز و دقیق دسترسی داشته باشند و از این طریق، استراتژی‌های بهتری برای مدیریت منابع و هزینه‌ها تدوین کنند. همچنین، فناوری اطلاعات در تسهیل ارتباطات داخلی و خارجی سازمان‌ها نقش بسزایی ایفا می‌کند که این امر به تقویت همکاری و هماهنگی بین بخش‌های مختلف کمک می‌کند (گلیسون، هارنسی، سوازر، نئین و استون، ۲۰۲۱). علاوه بر این، تحلیل داده‌های بزرگ^۳ و هوش مصنوعی به سازمان‌ها این امکان را می‌دهد که الگوهای مالی را شناسایی کرده و پیش‌بینی‌های دقیقی از روندهای آینده به عمل آورند. این قابلیت‌ها نه تنها به بهبود عملکرد مالی کمک می‌کنند، بلکه به افزایش شفافیت و کاهش خطاهای انسانی نیز منجر می‌شوند (آگروال، ۲۰۲۵). به‌طور کلی، پذیرش فناوری اطلاعات در حسابداری و مدیریت به سازمان‌ها کمک می‌کند تا در رقابت‌های روزافزون بازار به بهترین نحو عمل کنند و بهبود مستمری در فرآیندهای خود ایجاد نمایند.

در دنیای امروز، فناوری اطلاعات به عنوان یک عامل کلیدی در بهبود فرآیندهای حسابداری و مدیریت سازمان‌ها شناخته می‌شود. با توجه به رشد سریع تکنولوژی و افزایش حجم اطلاعات مالی، سازمان‌ها نیازمند ابزارها و سیستم‌های کارآمدی هستند که بتوانند

اطلاعات را به صورت سریع و دقیق پردازش کنند (سوزان و همکاران، ۲۰۲۰). عدم استفاده بهینه از فناوری‌های نوین می‌تواند منجر به تصمیم‌گیری‌های نادرست، کاهش کارایی و در نتیجه، ضعف در رقابت‌پذیری سازمان‌ها گردد (آگروال، ۲۰۲۵). تحقیقات نشان می‌دهند که استفاده از فناوری اطلاعات در حوزه حسابداری می‌تواند به افزایش کیفیت گزارش‌های مالی، بهبود سرعت و کارایی تهیه صورت‌های مالی و افزایش شفافیت اطلاعات مالی کمک کند (بودنار و هاپ‌وود، ۲۰۱۹). با این حال، سازمان‌های ایرانی هنوز به طور کامل از این امکانات بهره‌برداری نکرده‌اند و در بسیاری موارد با چالش‌هایی نظیر عدم دسترسی به زیرساخت‌های مناسب، کمبود دانش و مهارت‌های لازم در کارکنان و نگرانی‌های مربوط به امنیت اطلاعات مواجه هستند (چاندهاری، سارمن و رقوان، ۲۰۲۱). با توجه به مطالب فوق، مقاله حاضر به بررسی نقش و تأثیر فناوری اطلاعات در بهبود فرآیندهای حسابداری و مدیریت در سازمان‌های ایرانی می‌پردازد. هدف اصلی این تحقیق شناسایی چالش‌ها و فرصت‌های موجود در این زمینه و ارائه راهکارهایی برای بهره‌برداری مؤثر از فناوری‌های نوین است. در این راستا، این سوالات اصلی مطرح می‌شود: چگونه فناوری اطلاعات می‌تواند بر کیفیت گزارش‌های مالی تأثیر بگذارد؟ تأثیر فناوری اطلاعات بر سرعت و کارایی تهیه صورت‌های مالی چیست؟ و چگونه می‌توان با بهره‌گیری از این فناوری‌ها، شفافیت و کاهش فساد مالی را در سازمان‌ها افزایش داد؟

مبانی نظری

فناوری اطلاعات و حسابداری

فناوری اطلاعات به سرعت در حال تغییر چهره حسابداری است. با معرفی نرم‌افزارهای حسابداری پیشرفته، فرآیندهای دستی و زمان‌بر به سیستم‌های خودکار و کارآمد تبدیل شده‌اند. این فناوری‌ها به حسابداران این

- 1- Suzan, Sudrajat, & Daud
- 2- Gleason, Hornsby, Suarez, Nein, & Stone
- 3- Big Data
- 4- Agarwal
- 5- Budnar, & Hopwood
- 6- Choudhury, Sharman, & Raghavan

كمك مي‌كنند تا تصميمات مبتني بر داده‌هاي واقعي بگيرند. اين تصميمات مي‌توانند شامل؛ استراتژي‌هاي بازيابي، مديريت منابع انساني و بهينه‌سازي فرآيندهاي عملياتي باشند. علاوه بر اين، فناوري اطلاعات به مديران اين امكان را مي‌دهد كه به تحليل‌هاي پيش‌بيني‌گرانه دسترسي داشته باشند. با استفاده از تكنيك‌هاي داده‌كوي و يادگيري ماشين، سازمان‌هاي توانمند الگوهاي رفتار مشتري و روندهاي بازار را شناسايي كنند و بر اين اساس، استراتژي‌هاي خود را تنظيم كنند. اين نوع تجزيه و تحليل به سازمان‌ها كمك مي‌كند تا از فرصت‌هاي جديد بهره‌برداري كنند و تهديدات بالقوه را شناسايي كنند (داونپورت، هريس، و موريسون^۳، ۲۰۱۰). فناوري اطلاعات به عنوان ابزاري كليدي در مديريت مدرن شناخته مي‌شود. سيستم‌هاي اطلاعاتي مديريتي به مديران اين امكان را مي‌دهند كه به صورت لحظه‌اي از عملكرد سازمان مطلع شوند. اين سيستم‌ها اطلاعات را از منابع مختلف جمع‌آوري کرده و به مديران كمك مي‌كنند تا تصميمات مبتني بر داده‌هاي واقعي بگيرند. اين تصميمات مي‌توانند شامل استراتژي‌هاي بازيابي، مديريت منابع انساني و بهينه‌سازي فرآيندهاي عملياتي باشند (شاهرخي، ۱۴۰۱؛ داونپورت، ۲۰۱۰؛ آل‌هتيايت و آلبرتي-آل‌هتيايت^۴، ۲۰۲۲).

تأثير تحليل داده‌هاي بزرگ

داده‌هاي بزرگ به مجموعه‌هاي عظيم و پيچيده‌اي از داده‌ها اشاره دارد كه به طور روزافزوني در دنياي كسب‌وكار توليد مي‌شوند. تحليل اين داده‌ها به سازمان‌ها اين امكان را مي‌دهد كه به بينش‌هاي عميق‌تري درباره عملكرد مالي و عمليات خود دست يابند. به عنوان مثال، با تجزيه و تحليل داده‌هاي فروش، سازمان‌ها مي‌توانند روندهاي خريد مشتريان را شناسايي کرده و استراتژي‌هاي بازيابي خود را بر اساس اين اطلاعات تنظيم كنند (چودوري و همكاران، ۲۰۲۱). همچنين، فناوري‌هاي نوين مانند هوش مصنوعي (AI) و يادگيري ماشين به سازمان‌ها كمك مي‌كنند تا از اين داده‌ها بهره‌برداري بيشتري داشته

امكان را مي‌دهند كه به سرعت اطلاعات مالي را جمع‌آوري و تحليل كنند. سيستم‌هاي حسابداري مدرن، مانند ERP (برنامه‌ريزي منابع سازماني)، به سازمان‌ها اجازه مي‌دهند تا تمام داده‌هاي مالي و عملياتي خود را در يك پلتفرم يکپارچه مديريت كنند. اين يکپارچگي نه تنها دقت داده‌ها را افزايش مي‌دهد، بلکه امكان دسترسي به اطلاعات به روز و واقعي را براي تصميم‌گيري‌هاي مديريتي فراهم مي‌آورد (مولر، اسكافر، و ورتين^۱، ۲۰۲۰). علاوه بر اين، فناوري اطلاعات به ايجاد شفافيت و قابليت پيگيري در فرآيندهاي مالي كمك مي‌كند. از آنجا كه تمامي تراكنش‌ها به صورت ديجيتال ذخيره مي‌شوند، حسابريان مي‌توانند به سادگي به اطلاعات دسترسي پيدا كنند و از اين طريق، فرآيندهاي حسابري را تسهيل كنند (بودنار و هاپوود^۲، ۲۰۱۹). در نتيجه، سازمان‌ها مي‌توانند با دقت بيشتري به ارزيابي عملكرد مالي و شناسايي نقاط ضعف بپردازند و از اين طريق، بهبودهاي لازم را اعمال كنند. فناوري اطلاعات به طور چشمگيري فرآيندهاي حسابداري را متحول کرده است. استفاده از سيستم‌هاي رايانه‌اي و نرم‌افزارهاي تخصصي مانند سيستم‌هاي برنامه‌ريزي منابع سازماني (ERP)، امكان جمع‌آوري، پردازش و گزارش‌دهي سريع و دقيق اطلاعات مالي را فراهم کرده است. اين تحول موجب افزايش دقت، شفافيت و كارايي در فرآيندهاي حسابداري شده است. به عنوان مثال، سيستم‌هاي حسابداري مدرن با قابليت‌هاي خودكارسازي، پردازش سريع و گزارش‌دهي لحظه‌اي، به حسابداران اين امكان را مي‌دهند كه تصميمات مديريتي بهتري اتخاذ كنند (آل احمد و حسيني، ۱۳۹۲؛ قاسمي، شفيق‌پور، اصلاني و باروايه^۲، ۲۰۱۱).

مديريت و فناوري اطلاعات

فناوري اطلاعات به عنوان يك ابزار كليدي در مديريت مدرن شناخته مي‌شود. سيستم‌هاي اطلاعاتي مديريتي (MIS) به مديران اين امكان را مي‌دهند كه به صورت لحظه‌اي از عملكرد سازمان مطلع شوند. اين سيستم‌ها اطلاعات را از منابع مختلف جمع‌آوري کرده و به مديران

1- Möller, Schäffer, & Verbeeten
2- Ghasemi, Shafeiepour, Aslani, & Barvayeh
3- Davenport, Harris, & Morison
4- Al-Htaybat, Alberti & Alhtaybat

اطلاعات در بهبود کنترل داخلی و تصمیم‌گیری مدیران»، به بررسی اثر استفاده از فناوری اطلاعات در ارتقای سیستم‌های کنترلی و فرایند تصمیم‌سازی مالی پرداختند. یافته‌های این پژوهش نشان داد که فناوری اطلاعات، با ایجاد دسترسی سریع و دقیق به داده‌های مالی، موجب کاهش خطاهای انسانی، ارتقاء کنترل‌های داخلی و بهبود کیفیت تصمیم‌گیری مدیران می‌شود. یوسفی و رحیمی (۱۳۹۸)، در مقاله‌ای با عنوان «تأثیر فناوری اطلاعات بر کارایی سیستم اطلاعات حسابداری در شرکت‌های تولیدی ایران»، تحقیقی بر روی ۱۲۰ شرکت تولیدی انجام دادند. نتایج پژوهش نشان داد که استفاده از نرم‌افزارهای حسابداری یکپارچه و سیستم‌های مکانیزه، موجب بهبود فرآیند ثبت و پردازش داده‌های مالی شده و دقت گزارش‌های مالی افزایش یافته است. همچنین، استفاده از فناوری‌های نوین باعث کاهش زمان تهیه صورت‌های مالی و سهولت در تحلیل آن‌ها برای مدیران گردیده است. میرزایی و صادقی (۱۳۹۷): در مقاله‌ای با عنوان «بررسی تأثیر فناوری اطلاعات بر بهبود عملکرد مالی سازمان‌ها»، به ارزیابی نقش سیستم‌های اطلاعاتی در بهینه‌سازی عملکرد مالی پرداختند. این پژوهش با بهره‌گیری از مدل دلفی انجام شد و نشان داد که فناوری اطلاعات با تسهیل فرآیندهای بودجه‌ریزی، پیش‌بینی مالی و کاهش هزینه‌های عملیاتی، سبب بهبود شاخص‌های مالی سازمان‌ها می‌گردد. رضایی (۱۳۹۵): در تحقیقی با عنوان «رابطه بین استفاده از فناوری اطلاعات و بهبود فرآیندهای حسابداری در سازمان‌های دولتی ایران»، به بررسی تجربی تأثیر فناوری اطلاعات در بخش دولتی پرداخت. نتایج تحقیق بیانگر آن بود که استفاده از IT در سیستم‌های حسابداری دولتی، سبب افزایش شفافیت مالی، کاهش تأخیر در گزارش‌دهی، و بهبود تعامل با نهادهای نظارتی و ذی‌نفعان گردیده است. نوری (۱۳۹۳): در مقاله‌ای با عنوان «بررسی نقش فناوری اطلاعات در حسابداری و تأثیر آن بر ویژگی مربوط بودن اطلاعات مالی» تأکید شد که فناوری اطلاعات با فراهم‌سازی دسترسی سریع و بلادرنگ به داده‌های مالی، باعث افزایش مربوط بودن اطلاعات و تسهیل فرآیند تصمیم‌گیری مالی در سازمان‌ها می‌گردد.

باشند. به کمک این فناوری‌ها، سازمان‌ها می‌توانند پیش‌بینی‌های دقیقی از رفتار مشتریان انجام دهند و به‌طور خودکار پیشنهادات شخصی‌سازی‌شده‌ای ارائه دهند. این فرآیند نه تنها به بهبود تجربه مشتری کمک می‌کند، بلکه به افزایش فروش و درآمد نیز منجر می‌شود (فتاحی، موسوی، لازمی و قاسمی، ۱۴۰۰).

چالش‌ها و فرصت‌ها

با وجود مزایای متعدد فناوری اطلاعات، چالش‌هایی نیز در این زمینه وجود دارد. یکی از بزرگ‌ترین چالش‌ها، امنیت اطلاعات است. با افزایش استفاده از فناوری‌های دیجیتال، خطرات امنیتی نیز افزایش یافته است. سازمان‌ها باید به‌طور مداوم در امنیت سایبری سرمایه‌گذاری کنند و تدابیر لازم را برای محافظت از اطلاعات مالی حساس اتخاذ کنند. علاوه بر این، نیاز به آموزش و پرورش کارکنان در استفاده از سیستم‌های جدید نیز از دیگر چالش‌هاست. کارکنان باید با نرم‌افزارها و فناوری‌های جدید آشنا شوند تا بتوانند به‌طور مؤثر از آن‌ها استفاده کنند. به همین دلیل، سازمان‌ها باید برنامه‌های آموزشی مناسب را برای پرسنل خود راه‌اندازی کنند. به رغم این چالش‌ها، فرصت‌های زیادی نیز در زمینه فناوری اطلاعات وجود دارد. سازمان‌ها می‌توانند با سرمایه‌گذاری در فناوری‌های نوین، کارایی و اثربخشی خود را افزایش دهند و در نهایت به مزیت رقابتی دست یابند. این امر به آن‌ها کمک می‌کند تا در بازارهای پیچیده و رقابتی امروزی باقی بمانند و به رشد و توسعه خود ادامه دهند (میرموسوی خطیبانی، احمدی پور فتمه‌سری، و مهدی‌زاده گوشلوندانی، ۱۴۰۴؛ روباتم، ترشانی و روباتم، ۲۰۲۱).

در ادامه به برخی منابع مطالعاتی اشاره شده است. شاه‌رخی (۱۴۰۱): در مقاله‌ای با عنوان «بررسی تأثیر فناوری اطلاعات بر ارتقاء کیفی اطلاعات مدیریتی و حسابداری درون‌سازمانی»، از طریق بررسی میدانی روی کارکنان واحدهای مالی، نشان داد که یکپارچگی در مدیریت فناوری اطلاعات موجب بهبود کیفیت داده‌ها، کاهش خطاهای مالی، و ارتقاء گزارش‌گیری درون‌سازمانی شده است. جعفری و کریمی (۱۴۰۰): در مقاله‌ای با عنوان «نقش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر فناوری

عربی (۱۳۸۸)؛ در مقاله‌ای با عنوان «تأثیر فناوری اطلاعات بر سیستم اطلاعات حسابداری» بیان شده که فناوری اطلاعات با خودکارسازی عملیات حسابداری و کاهش وابستگی به نیروی انسانی، باعث افزایش دقت، کاهش خطا و تسریع در تهیه گزارش‌های مالی گردیده است. اعتمادی، الهی، و حسن‌آقائی (۱۳۸۵)؛ در مقاله‌ای با عنوان «بررسی تأثیر فناوری اطلاعات بر ویژگی‌های کیفی اطلاعات حسابداری» به تأثیر فناوری اطلاعات بر ویژگی‌هایی مانند مربوط بودن، قابلیت اعتماد و مقایسه‌پذیری اطلاعات حسابداری پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد که استفاده از سیستم‌های مبتنی بر IT باعث افزایش سرعت پردازش و مربوط بودن اطلاعات مالی می‌شود، هرچند ممکن است به دلیل پیچیدگی‌های فنی، قابلیت اعتماد در برخی موارد کاهش یابد.

سان و کالگوس^۱ (۲۰۲۴)؛ در مطالعه‌ای با عنوان «بررسی تأثیر دوران داده‌های کلان بر حسابداری و حسابرسی»، مشخص شد که تحلیل داده‌های کلان به حسابداران و حسابرسان این امکان را می‌دهد که الگوها و ناهنجاری‌های مالی را به‌طور مؤثرتری شناسایی کنند، هرچند که چالش‌های مربوط به حریم خصوصی و زیرساخت‌های فنی همچنان قابل توجه هستند. کاناپارتی^۲ (۲۰۲۴)؛ در مقاله‌ای با عنوان «بررسی تأثیر بلاک‌چین، هوش مصنوعی و یادگیری ماشین بر کارایی و تحول حسابداری مالی»، نویسنده نشان داد که فناوری‌های نوظهور گزارش‌دهی را ساده‌تر کرده، آمادگی برای حسابرسی را بهبود می‌بخشند و قابلیت اعتماد داده‌های مالی را افزایش می‌دهند، در حالی که هزینه‌های عملیاتی را نیز کاهش می‌دهند و اعتماد ذینفعان را تقویت می‌کنند. وینبرگ و فاشیا^۳ (۲۰۲۴)؛ در مقاله‌ای با عنوان «تحول حسابداری سه‌گانه با یادگیری ماشین»، نویسندگان بررسی کردند که چگونه فناوری‌های یادگیری ماشین به اتوماسیون در شناسایی ناهنجاری‌ها و نظارت در زمان واقعی بر تراکنش‌ها در سیستم‌های حسابداری سه‌گانه کمک می‌کنند، که منجر به بهبود یکپارچگی مالی

و کاهش خطر تقلب می‌شود.

کوزیور، واسلیوا، کوزامنکو، کوبیچاک، و بروزک^۴ (۲۰۲۲)؛ در مطالعه‌ای با عنوان «آینده حسابداری: چگونه تحول دیجیتال بر این بخش تأثیر خواهد گذاشت؟»، مشخص شد که تحول دیجیتال از طریق ابزارهایی مانند حسابداری ابری و ERP به طور قابل توجهی سرعت و دسترسی به گزارش‌های مالی را بهبود بخشیده، خطاها را کاهش داده و تحلیل‌های مالی در زمان واقعی را ممکن کرده است، اگرچه نگرانی‌هایی در مورد امنیت سایبری نیز به وجود آمده است. یاسیم، و رائوف^۵ (۲۰۲۰)؛ در مقاله‌ای با عنوان «تأثیر فناوری اطلاعات بر سیستم حسابداری»، نویسندگان به این نتیجه رسیدند که به‌کارگیری فناوری اطلاعات در سیستم‌های حسابداری منجر به کاهش هزینه‌های عملیاتی، پردازش سریع‌تر داده‌ها و افزایش دقت در گزارشگری مالی می‌شود. علاوه بر این، این فناوری شفافیت را افزایش داده و کنترل‌های داخلی در سازمان‌ها را تقویت می‌کند. گرانده، استبانز، و کولومینا^۶ (۲۰۱۱)؛ در مطالعه‌ای با عنوان «تأثیر سیستم‌های اطلاعات حسابداری (AIS) بر شاخص‌های عملکرد: شواهد تجربی در شرکت‌های کوچک و متوسط اسپانیا»، پیاده‌سازی AIS در شرکت‌های کوچک و متوسط بررسی شد. نتایج نشان داد که شرکت‌هایی که از AIS استفاده می‌کنند، عملکرد مالی بهتری داشته‌اند، بودجه‌بندی دقیق‌تری انجام داده‌اند و به دلیل دسترسی بلادرنگ به داده‌های مالی، تصمیم‌گیری مدیریتی بهتری داشته‌اند. اسپاتیس^۶ (۲۰۰۶)؛ در مقاله‌ای با عنوان «پیاده‌سازی سیستم‌های سازمانی و مزایای حسابداری»، تأثیر سیستم‌های برنامه‌ریزی منابع سازمانی (ERP) بر عملکردهای حسابداری را بررسی کرد. یافته‌ها نشان داد که اجرای ERP باعث استانداردسازی، بهبود دقت داده‌ها و تسریع در گزارش‌دهی مالی شده و به بهبود کلی کارایی مدیریت سازمان و شفافیت مالی کمک می‌کند. هانتون^۷ (۲۰۰۲)؛ در مقاله‌ای با عنوان «ادغام فناوری اطلاعات و ارتباطات با تحقیقات حسابداری»، به تحولاتی

1- San, & colleagues

2- Kanaparty

3- Winberg, & Fascia

4- Kuzior, Vasylieva, Kuzmenko, Koibichuk, & Broek

5- Yasimi, & Raouf

6- Grande, Estebanez, & Colomina

بر کیفیت گزارش‌های مالی دارد. پیشرفت‌های فناوری اطلاعات، به‌ویژه در حوزه سیستم‌های اطلاعات حسابداری با فراهم‌سازی داده‌های دقیق، به موقع و قابل اتکا، نقش مهمی در ارتقاء کیفیت گزارش‌های مالی ایفا می‌کند. از سوی دیگر؛ استفاده از نرم‌افزارهای حسابداری یکپارچه موجب کاهش خطاهای مالی و افزایش صحت داده‌های گزارش‌شده شده است. همچنین فناوری اطلاعات با تقویت کنترل‌های داخلی و قابلیت اعتماد اطلاعات مالی، کیفیت تصمیم‌گیری را بهبود می‌بخشد. علاوه بر این، AIS موجب بهبود قابلیت اتکای داده‌ها، مقایسه‌پذیری و شفافیت اطلاعات حسابداری می‌گردد. بنابراین، یافته‌های پژوهش حاضر مبنی بر تأثیر مثبت فناوری اطلاعات بر کیفیت گزارش‌های مالی، با این ادبیات و مطالعات پیشین همسواست.

فرضیه دوم: فناوری اطلاعات باعث افزایش سرعت و کارایی در تهیه صورت‌های مالی می‌شود. فناوری اطلاعات، با خودکارسازی فرآیندهای حسابداری، به طور معناداری موجب کاهش زمان و هزینه‌های مربوط به تهیه گزارش‌های مالی شده است. پیاده‌سازی سیستم‌های ERP باعث تسریع در گردش اطلاعات و افزایش دقت گزارش‌دهی مالی می‌گردد. همچنین اثر فناوری اطلاعات در بهینه‌سازی فرآیندهای مالی و کاهش وابستگی به عملیات دستی اشاره کرده‌اند. از سوی دیگر؛ تحول دیجیتال در حسابداری باعث دسترسی بلادرنگ به اطلاعات، افزایش سرعت پردازش و کاهش خطاهای انسانی شده است. این شواهد از ارتباط قوی میان فناوری اطلاعات و بهبود سرعت و کارایی در فرآیندهای تهیه صورت‌های مالی حمایت می‌کنند، و با نتایج پژوهش حاضر کاملاً همراستا هستند.

فرضیه سوم: فناوری اطلاعات سبب افزایش شفافیت و کاهش فساد مالی در سازمان می‌شود. فناوری اطلاعات، از طریق ارتقاء قابلیت ردیابی تراکنش‌ها، کنترل دسترسی‌ها و ثبت الکترونیکی دقیق، نقش حیاتی در کاهش فساد و افزایش شفافیت مالی ایفا می‌کند. فناوری‌هایی مانند گزارش‌گیری بلادرنگ، داده‌کاوی و حسابرسی دیجیتال، توانایی کشف ناهنجاری‌ها و نظارت بر عملکرد مالی را افزایش می‌دهند. استفاده از فناوری اطلاعات منجر به

که ICT در تحقیقات و عملکرد حسابداری ایجاد کرده است پرداخت. این مطالعه بر نقش فناوری‌هایی مانند گزارش‌دهی بلادرنگ، داده‌کاوی و حسابرسی دیجیتال در بهبود تحلیل‌های مالی و افزایش توانمندی‌های تصمیم‌گیری استراتژیک در سازمان‌های مدرن تأکید دارد.

فرضیه‌های تحقیق

- ۱- استفاده از فناوری اطلاعات باعث افزایش دقت در گزارش‌های مالی می‌شود.
- ۲- فناوری اطلاعات منجر به کاهش زمان تهیه صورت‌های مالی و افزایش سرعت تصمیم‌گیری مدیریتی می‌شود.
- ۳- استفاده از فناوری اطلاعات موجب افزایش شفافیت و کاهش احتمال تقلب در سیستم حسابداری می‌گردد.

۲- روش تحقیق

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر ماهیت و روش، توصیفی-پیمایشی است. هدف اصلی تحقیق، بررسی تأثیر کاربرد فناوری اطلاعات بر بهبود فرآیندهای حسابداری و تصمیم‌گیری مدیریتی در سازمان‌ها و شرکت‌هاست. اطلاعات مورد نیاز این تحقیق از دو منبع گردآوری می‌شود: منابع کتابخانه‌ای و اسنادی؛ برای بررسی ادبیات نظری و پیشینه تحقیق و منابع میدانی (پیمایشی)؛ از طریق پرسش‌نامه استاندارد یا محقق‌ساخته جهت گردآوری داده‌ها از پاسخ‌دهندگان. ابزار اصلی تحقیق، پرسش‌نامه‌ای با طیف لیکرت (۵ گزینه‌ای) است که مؤلفه‌هایی نظیر دقت گزارش‌های مالی، سرعت گزارش‌گیری، شفافیت مالی، کنترل داخلی، و تصمیم‌گیری مدیریتی را مورد سنجش قرار می‌دهد. جامعه آماری این تحقیق شامل کارشناسان مالی، حسابداران، مدیران مالی و مدیران IT در شرکت‌ها و سازمان‌های تولیدی و خدماتی کشور است. روش نمونه‌گیری از نوع تصادفی در دسترس بود. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران محاسبه می‌شود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزارهای آماری اس. پی. اس. و اسمارت پی. ال. اس. استفاده گردید.

۳- یافته‌های تحقیق

فرضیه اول: فناوری اطلاعات تأثیر مثبت و معناداری

و افزايش اعتماد درون و برون‌سازمانی نیز عمل می‌کند. این نتایج تأکید می‌کند که سازمان‌ها باید به فناوری اطلاعات به‌عنوان یک عنصر کلیدی در استراتژی‌های خود توجه داشته باشند تا بتوانند به حداکثر کارایی و شفافیت دست یابند.

با توجه به نتایج این پژوهش و تحلیل‌های انجام‌شده، چندین پیشنهاد برای سازمان‌ها و شرکت‌های ایرانی در راستای بهبود فرآیندهای حسابداری و مدیریتی از طریق فناوری اطلاعات ارائه می‌شود:

سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های فناوری اطلاعات: سازمان‌ها باید به‌طور جدی به سرمایه‌گذاری در سیستم‌های حسابداری مکانیزه و نرم‌افزارهای ERP بپردازند. این سرمایه‌گذاری می‌تواند به افزایش دقت و سرعت گزارش‌های مالی و بهبود فرآیند تصمیم‌گیری کمک کند. این پیشنهاد با یافته‌های تحقیق که تأکید بر افزایش دقت و کارایی گزارش‌های مالی دارد، همسویی دارد.

آموزش و توانمندسازی کارکنان: برگزاری دوره‌های آموزشی برای کارکنان به‌منظور آشنایی با نرم‌افزارها و سیستم‌های جدید و ارتقاء مهارت‌های IT آنان، ضروری است. این امر می‌تواند به کاهش خطاهای انسانی و افزایش بهره‌وری کمک کند. با توجه به یافته‌های پژوهش مبنی بر نقش فناوری اطلاعات در کاهش خطاهای انسانی، این پیشنهاد همسو است.

توسعه سیستم‌های امنیت سایبری: با افزایش استفاده از فناوری اطلاعات، نگرانی‌های امنیتی نیز افزایش می‌یابد. بنابراین، سازمان‌ها باید در توسعه و بهبود سیستم‌های امنیت سایبری سرمایه‌گذاری کنند و تدابیر لازم را برای حفاظت از اطلاعات مالی حساس اتخاذ نمایند. اگرچه در پژوهش به چالش‌های امنیت سایبری اشاره شده، اما تأکید بر این موضوع به‌صورت مستقل و به‌عنوان یک اولویت در این مقاله کمتر مورد توجه قرار گرفته است.

استفاده از فناوری‌های نوظهور: سازمان‌ها باید به استفاده از فناوری‌های نوظهور مانند یادگیری ماشین و بلاک‌چین توجه کنند. این فناوری‌ها می‌توانند به بهبود

شفافیت بیشتر در تعاملات مالی و کاهش سوءاستفاده می‌شود. همچنین نقش ابزارهای نوین مانند بلاک‌چین و یادگیری ماشین در بهبود کنترل داخلی و افزایش اطمینان کاربران از داده‌های مالی تأکید دارند. بر این اساس، نتایج پژوهش حاضر مبنی بر تأثیر مثبت فناوری اطلاعات در کاهش فساد مالی و افزایش شفافیت، با مطالعات داخلی و بین‌المللی هماهنگ است.

۴- نتیجه‌گیری

یافته‌های این تحقیق به وضوح نشان می‌دهد که فناوری اطلاعات نقش کلیدی و مؤثری در بهبود عملکرد سیستم‌های حسابداری و فرآیندهای مدیریتی ایفا می‌کند. به‌ویژه، نتایج حاصل از آزمون سه فرضیه اصلی پژوهش به شرح زیر است:

ارتقاء کیفیت گزارش‌های مالی: فناوری اطلاعات به‌طور معناداری به بهبود کیفیت گزارش‌های مالی کمک کرده است. استفاده از نرم‌افزارهای حسابداری یکپارچه و سیستم‌های اطلاعاتی پیشرفته، دقت و صحت اطلاعات مالی را افزایش داده و فرآیند تصمیم‌گیری‌های مالی را بهبود بخشیده است.

تسریع و بهینه‌سازی تهیه صورت‌های مالی: کاربرد فناوری اطلاعات باعث تسریع در تهیه صورت‌های مالی و بهینه‌سازی فرآیندهای حسابداری گردیده است. مکانیزه شدن فعالیت‌های حسابداری و حذف روش‌های دستی، سرعت پردازش اطلاعات را افزایش داده و زمان لازم برای ارائه گزارش‌های مالی را به طرز چشمگیری کاهش داده است.

افزایش شفافیت مالی و کاهش فساد: فناوری اطلاعات به افزایش شفافیت مالی و کاهش فساد در سازمان‌ها کمک کرده است. قابلیت‌های نظارتی و کنترلی سیستم‌های اطلاعات حسابداری مدرن، امکان پیگیری دقیق تراکنش‌ها را فراهم آورده و فضای مناسبی برای تقلب و فساد را به شدت کاهش داده است.

بنابراین، می‌توان نتیجه‌گیری کرد که سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های فناوری اطلاعات نه تنها به بهبود فرآیندهای مالی و حسابداری کمک می‌کند، بلکه به‌عنوان ابزاری استراتژیک در ارتقاء عملکرد مدیریتی

با توجه به یافته‌های تحقیق، پیشنهادات ارائه شده به‌طور کلی با نتایج تحقیق همسویی دارند و بر اساس شواهد مستند و تحلیل‌های ارائه شده، می‌توان آن‌ها را به‌عنوان راهکارهای عملی برای بهبود فرآیندهای حسابداری و مدیریتی در سازمان‌ها پیشنهاد داد. با این حال، برخی چالش‌ها مانند امنیت سایبری نیاز به توجه بیشتری دارند که در پژوهش به‌طور جزئی‌تر بررسی نشده است. بنابراین، باید به این نکته توجه شود که در کنار پیاده‌سازی فناوری‌های نوین، توجه به امنیت و آموزش مستمر کارکنان نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در نهایت، با توجه به تحولات سریع دنیای فناوری و نیاز به انطباق سازمان‌ها با این تغییرات، اتخاذ یک رویکرد جامع و سیستماتیک در زمینه بهره‌برداری از فناوری اطلاعات می‌تواند به بهبود مستمر عملکرد مالی و مدیریتی سازمان‌ها کمک کند.

یکپارچگی مالی و کاهش خطر تقلب کمک‌کنند و شفافیت مالی را افزایش دهند. این پیشنهاد با یافته‌های پژوهش که به نقش فناوری‌های نوظهور در بهبود کنترل‌های مالی اشاره دارد، همسویی دارد.

ایجاد فرهنگ سازمانی مبتنی بر داده: سازمان‌ها باید فرهنگ تصمیم‌گیری مبتنی بر داده را در بین کارکنان ترویج دهند. این امر می‌تواند به مدیران کمک کند تا تصمیمات آگاهانه‌تری اتخاذ کنند و از مزایای فناوری اطلاعات بهره‌مند شوند. این پیشنهاد با یافته‌های پژوهش که به تأثیر مثبت فناوری اطلاعات بر تصمیم‌گیری‌های مدیریتی اشاره دارد، همسو است.

بازنگری و به‌روزرسانی فرآیندهای مالی: سازمان‌ها باید به‌طور دوره‌ای فرآیندهای مالی خود را بازنگری و به‌روزرسانی کنند تا از بهینه بودن آن‌ها اطمینان حاصل شود. این بازنگری می‌تواند شامل ارزیابی سیستم‌های موجود و تطابق آن‌ها با فناوری‌های جدید باشد. این پیشنهاد با نتایج پژوهش که بر بهبود مستمر فرآیندهای حسابداری و مالی تأکید دارد، همسو است.

منابع

- ۱- آل احمد، یسری، و حسینی، سید علی. (۱۳۹۲). تأثیر فناوری اطلاعات بر سیستم اطلاعاتی حسابداری. اولین کنفرانس ملی حسابداری و مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه.
- ۲- شاه‌رخ، نیما. (۱۴۰۱). بررسی تأثیر فناوری اطلاعات بر ارتقاء کیفی اطلاعات مدیریتی و حسابداری درون سازمانی. نشریه علمی رویکردهای پژوهشی نوین مدیریت و حسابداری، ۲(۴)، ۳۳۲-۳۴۸.
- ۳- فتاحی، حسین؛ موسوی، محمد؛ لازمی، سارا؛ و قاسمی، رضا. (۱۴۰۰). فناوری اطلاعات در حسابداری. اولین کنفرانس بین‌المللی جهش علوم مدیریت، اقتصاد و حسابداری.
- ۴- میرموسوی خطیبانی، سیدعابد، احمدی پور فتمه‌سری، حسین، و مهدی‌زاده گوشلوندانی، مجتبی. (۱۴۰۳). چالش‌ها، موانع و راهکارهای ادغام فناوری اطلاعات در حسابداری داخلی. نشریه علمی پژوهش‌های مدیریت حسابداری، ۳(۱)، ۴۵-۶۲.
- ۵- یوسفی، محمد، و رحیمی، نرگس. (۱۳۹۸). تأثیر فناوری اطلاعات بر کارایی سیستم اطلاعات حسابداری در شرکت‌های تولیدی ایران. کنفرانس ملی مدیریت و حسابداری، دانشگاه تهران.
- ۶- جعفری، محمود، و کریمی، سعید. (۱۴۰۰). نقش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مبتنی بر فناوری اطلاعات در بهبود کنترل داخلی و تصمیم‌گیری مدیران. فصلنامه علمی مدیریت و حسابداری.
- ۷- میرزایی، علی، و صادقی، فرزاد. (۱۳۹۷). بررسی تأثیر فناوری اطلاعات بر بهبود عملکرد مالی سازمان‌ها. همایش ملی اقتصاد و مدیریت، دانشگاه شهید بهشتی.
- ۸- رضایی، نیما. (۱۳۹۵). رابطه بین استفاده از فناوری اطلاعات و بهبود فرآیندهای حسابداری در سازمان‌های دولتی ایران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته حسابداری، دانشگاه علامه طباطبایی.
- ۹- اعتمادی، حسین، الهی، شعبان و حسن‌آقایی، کامران. (۱۳۸۵). بررسی تأثیر فناوری اطلاعات بر ویژگی‌های کیفی اطلاعات حسابداری. نشریه پژوهش‌های حسابداری ایران، ۱۳(۱)، ۳-۲۴.
- ۱۰- نوری، بابک. (۱۳۹۳). بررسی نقش فناوری اطلاعات در حسابداری و تأثیر آن بر ویژگی مربوط بودن اطلاعات مالی. همایش ملی علوم حسابداری، دانشگاه اصفهان.
- ۱۱- عربی، مهدی. (۱۳۸۸). تأثیر فناوری اطلاعات بر سیستم اطلاعات حسابداری. فصلنامه حسابداری و مدیریت مالی.

- 12-ACM. (2021). The effects of information technology on accounting systems. *Communications of the ACM*, 64(4), 78–85.
- 13-Agarwal, A. (2025). Optimizing employee roles in the era of generative AI: a multi-criteria decision-making analysis of co-creation dynamics. *Cogent Social Sciences*, 11(1), 2476737.
- 14-Al-Htaybat, K., & Alberti-Alhtaybat, L. (2022). A literature review on the impact of digitalisation on management control. *Journal of Management Control*, 33(1), 1–25.
- 15-Budnar, J., & Hopwood, A. (2019). The Role of IT in Enhancing Accounting Processes. *Journal of Accounting and Technology*, 12(3), 45-60.
- 16-Choudhury, S., Sharman, R., & Raghavan, S. (2021). Impact of big data analytics in accounting and financial management. *International Journal of Accounting Information Systems*, 42, 100–110.
- 17-Davenport, T. H. (2020). Digitalization in management accounting and control: An editorial. *Journal of Management Control*, 31(1), 1–8.
- 18-Davenport, T. H., Harris, J. G., & Morison, R. (2010). *Analytics at work: Smarter decisions, better results*. Harvard Business Press.
- 19-Ghasemi, M., Shafeiepour, V., Aslani, M., & Barvayeh, E. (2011). The impact of Information Technology (IT) on modern accounting systems. *Procedia-social and behavioral sciences*, 28, 112-116.
- 20-Gleason, B. H., Hornsby, W. G., Suarez, D. G., Nein, M. A., & Stone, M. H. (2021). Troubleshooting a nonresponder: Guidance for the strength and conditioning coach. *Sports*, 9(6), 83.
- 21-Grande, E. Y., Estebanez, R. P., & Colomina, K. M. (2011). The impact of accounting information systems (AIS) on performance indicators: Empirical evidence in small and medium-sized enterprises in Spain. *International Journal of Accounting Information Systems*, 12(2), 94-109.
- 22-Hanton, J. E. (2002). Integrating information and communication technology with accounting research. *Journal of Accounting Literature*, 21, 81–104.
- 23-Kanaparty, A. (2024). Examining the impact of blockchain, artificial intelligence, and machine learning on the efficiency and transformation of financial accounting. *Journal of Financial Transformation*, 53(2), 45-67.
- 24-Kuzior, A., Vasylieva, T., Kuzmenko, O., Koibichuk, V., & Broek, P. (2022). Global digital convergence: Impact of cybersecurity, business transparency, economic transformation, and AML efficiency. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 8(4), 195.
- 25-Möller, K., Schäffer, U., & Verbeeten, F. (2020). Digitalization in management accounting and control: an editorial. *Journal of management control*, 31(1), 1-8.
- 26-Rowbottom, N., Troshani, I., & Rowbottom, J. (2021). A literature review on the impact of digitalisation on management control. *Journal of Management Control*, 32(1), 1–25.
- 27-San, L., & colleagues. (2024). Examining the impact of the big data era on accounting and auditing. *International Journal of Accounting Information Systems*, 47(10) 12-34.
- 28-Spathis, C. (2006). The implementation of enterprise systems and the benefits of accounting. *Journal of Enterprise Information Management*, 19(1), 50–65.
- 29-Suzan, L., Sudrajat, J., & Daud, Z. M. (2020). Accounting information systems as a critical success factor for increased quality of accounting information. *Revista Espacios*, 41(15).
- 30-Winberg, A., & Fascia, L. (2024). Triadic accounting transformation with machine learning. *Accounting Horizons*, 38(1), 123-142.
- 31-Yasimi, Y. A., & Raouf, M. B. (2020). The impact of information technology on the accounting system. *International Journal of Advanced Research in Computer Science and Software Engineering*, 10(6), 15–20.

©Authors, Published by Journal of Intelligent Knowledge Exploration and Processing. This is an open-access paper distributed under the CC BY (license <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

